

S u o m e n P a n k i n
taloustieteellinen tutkimuslaitos
Syyskuu 1968

Korpelainen

Luottamuksellinen

T A L O U D E L L I N E N K E H I T Y S
V U O S I N A 1 9 6 8 J A 1 9 6 9

I. ENNUSTEEN PÄÄPIIRTEET

Ennuste rakentuu kansainvälisen suhdannekehityksen osalta käsitykselle, että kansainvälinen reaalin kasvu ensi vuonna jatkuu suurin piirtein samalla noin neljän prosenttien vauhdilla kuin tänäkin vuonna. Tämän edellytyksenä ilmeisesti on, ettei kansainvälisen valuuttajärjestelmän toiminnassa esiinny merkittäviä häiriöitä.

Kotimaassa bruttokansantuotteen volyymin kasvun arvioidaan tänä vuonna jäävän vajaaseen 2.5 %:iin. Tähänkin pääseminen edellyttää sekä investointien että kulutuksen piristymistä vuoden loppua kohti. Vuotta 1969 koskevassa ennusteessa on päädytty bruttokansantuotteen volyymin kasvuun noin 6 %:lla. Tällöin yksityisten bruttoinvestointien volyymin on oletettu kasvavan 12 %:lla, minkä toteutumisen edellyttää investointien voimakasta käynnistymistä viimeistään kevään kuluessa. Rahataloudelliset edellytykset tähän ovat olemassa. Käytettävissä oleva informaatio investointien taustaneesta kehityksestä ja investointisuunnitelmista antaa kuitenkin varsin epävarman pohjan niiden kasvun ajoittumisen ja voimakkuuden arvioinnille.

Ennusteen mukainen kasvu ei näytä johtavan suhdannetyöttömyyden poistumiseen vuoden 1969 loppuun mennessä, sillä työttömyysasteen arvioidaan ensi vuoden viimeisellä neljänneksellä olevan kausipuhdistettuna vielä 3.5 %. Vastaava arvio kuluvan vuoden viimeiselle neljännekselle on 4.0 %.

Viennin jo kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä alkanut ja ennusteen mukaan ensi vuonnakin voimakkaana jatkuva kasvu luo joka tapauksessa tukevan pohjan käynnistyvälle kasvuprosessille. Edellytyksiä pitkäänkin jatkuvalla kasvulla lisää hintojen nousun hidastuminen ensi vuonna noin 3 %:iin.

II. KANSAINVÄLINEN SUHDANNEKEHITYS

Kuluvana vuonna on kokonaistuotannon kasvu läntisissä teollisuusmaissa selvästi elpynyt. Huomattavimpana poikkeuksena yleiskuvasta on Ranska, jossa kokonaistuotannon kasvu jää kevään lakkojen vuoksi noin prosenttiyksikön pienemmäksi kuin viime vuonna. Kasvun voimistuminen on ollut puolestaan suurin Länsi-Saksassa. Kokonaiskysynnän kasvu on yleensä jakaantunut varsin tasaisesti eri kysyntäkomponenttien kesken. Poikkeuksina ovat kuitenkin Länsi-Saksa ja Italia, joista edellisessä vieni ja jälkimmäisessä investoinnit kasvavat huomattavasti muita kysyntäkomponentteja enemmän. Myös hintatason nousu muodostuu tänä vuonna useimmissa maissa jonkin verran viimevuotista suuremmaksi.

Vuonna 1969 on kokonaistuotannon kehitys käytettävissä olevien ennusteiden mukaan jonkin verran epäyhtenäisempi. Yhdysvalloissa arvioidaan kasvun ensi vuoden alussa tuntuvasti hidastuvan ja koko vuodenkin kasvun jäävän kaksi prosenttiyksikköä pienemmäksi kuin kuluvana vuonna. Englannissa ja Länsi-Saksassa kasvun ennustetaan jatkuvan tämänvuotisella vauhdilla. Muissa maissa oletetaan kasvuvauhdin edelleen nousevan, ^{kasvun} nousun ^{viennin} ollessa voimakkainta Ranskassa. Suomen viennin jakautuman mukaan painotettuna kokonaistuotannon kasvu voimistuisi vajaan puoli prosenttiyksikköä.

Seuraavassa asetelmassa esitetään eräistä maista kokonaistuotannon volyymin muutokset vuonna 1967 ja näitä koskevat ennusteet vuosille 1968 ja 1969 sekä tiedot kuluttajahintojen muutoksista vuonna 1967 ja vastaavasti ennusteet vuodelle 1968.

	Kokonaistuotannon volyyymi			Kuluttajahinnat	
	1967	1968	1969	1967	1968
	muutos, %				
Yhdysvallat	2.5	5.0	3.0 ^v	2.6	4.5
Englanti	1.0	3.0	3.0 ^{2.5}	2.8	4.5
Länsi-Saksa	-0.1	5.5	5.5 ^{4.0}	1.2	2.0
Ranska	4.7	3.5	5.0	2.7	5.0
Italia	5.8	5.0	5.5	2.4	2.0
Hollanti	4.5	4.0	4.5 ^{5.0}	2.5	3.0
Ruotsi	3.3	4.0	4.5	4.0	4.0
Keskimäärin painotettuna Suomen viennin mukaan	1.8	4.3 ^(3.9)	3.7 ^(4.3)	2.5	3.6
Suomi	2.0	2.5	6.0	5.7	8.7

Näissä ennusteissa on oletettu, ettei kansainvälisessä maksujärjestelmässä esiinny sellaisia häiriöitä, jotka vaikuttaisivat suhdannekehitykseen.

III. KYSYNTÄ JA TARJONTA

1. Vienti

Tavaraviennin kausipuhdistettu volyyymi kasvoi voimakkaasti kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä, minkä jälkeen kasvu näyttää jonkin verran hidastuneen. Vuoden loppua kohti sen odotetaan kuitenkin uudelleen voimistuvan pääasiassa metsäteollisuustuotteiden osalta.

Vientihinnat pysyivät kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä viime vuoden lopun tasolla, mutta toisen neljänneksen aikana nimenomaan sahatavaran ja eräiden selluloosalaatujen hinnat nousivat. Ennusteessa on oletettu vientihintojen pysyvän vientimaksujen alentamisesta huolimatta loppuvuonna toisen neljänneksen tasolla, jolloin vientihinnat olisivat tavaraviennin osalta keskimäärin 17.5 % korkeammat kuin viime vuonna.

Vuonna 1969 odotetaan metalliteollisuustuotteiden viennin kas-

vavan edelleen voimakkaimmin sen kasvun jatkuessa samalla vauhdilla kuin tänä vuonnakin. Puu- ja paperiteollisuustuotteiden viennin volyymin kasvu hidastuu ennusteen mukaan lievästi. Vientihintojen on arvioitu pysyvän keskimäärin tämänvuotisella tasolla.

Vientiennusteet vuosille 1968 ja 1969 ovat ryhmittäin seuraavat:

	1968/1967				1969/1968			
	Volyymi	Hinta	Arvo	Milj. mk	Volyymi	Hinta	Arvo	Milj. mk
Maataloustuotteet	8.0	20.5	30.0	340	3.0 ^{2.0}	0.0	3.0	350
Metsätaloustuotteet	0.0	11.0	11.0	60	0.0	0.0	0.0	60
Puuteollisuustuotteet	9.5	19.5	31.0	1 135	5.0 ⁵	0.0	5.0	1 200
Paperiteollisuustuotteet	7.5 ^{8.5}	19.5	28.5	3 060	6.5 ⁶	0.0 ^{3.0}	6.5	3 260
Metalliteollisuustuotteet	21.0 ^{18.0}	15.5	40.0	1 510	20.0	0.0	20.0	1 810
Muut tuotteet	17.0	10.5	29.0	755	15.0 ⁴	0.0	15.0	870
Koko tavaravienti	11.5 ¹¹	17.5 ¹⁸	31.0 ⁵	6 860	10.0 ^{11.5}	0.0 ^{11.5}	10.0	7 550
Palvelusten vienti	22.5	1 380	7.0	1 470
Tavaroiden ja palvelusten vienti	11.0 ⁵	16.5 ¹⁸	29.5 ^{31.5}	8 240	9.5 ¹	0.0 ^{1.0}	9.5 ^{10.5}	9 020

2. Investoinnit

Vuonna 1967 alkanut yksityisten investointien volyymin supistuminen jatkui vuoden 1968 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. Näiden investointien supistuminen näyttäisi päättyneen vuoden puolivälin tienoilla. Investointien volyymin arvioidaan syksyllä kasvavan siten, että vuoden vaihteessa saavutetaan edellisen vuoden vastaavan ajankohdan taso. Yksityisten investointien volyymin odotetaan kuitenkin jäävän keskimäärin vielä noin 4 % pienemmäksi kuin vuonna 1967. Kun julkisten investointien arvioidaan kasvavan runsaat 2 %, tulee kaikkien kiinteiden investointien volyyymi olemaan noin 2 % edellisvuotista alemmalla tasolla. Hintojen nousuksi on arvioitu 8 1/2 %.

Yksityiset talonrakennusinvestoinnit supistuvat ennusteen mu-

kaan kokonaisuudessaan 8 % vuonna 1968. Yksityisistä talonrakennusinvestoinneista alenevat tuotannolliset talonrakennusinvestoinnit eniten eli noin 9 %. Yksityiset asuinrakennusinvestoinnit alenevat noin 7 %. Julkisten talonrakennusinvestointien volyymi jää ainoastaan 1 %:n verran edellisvuotista pienemmäksi. Maa- ja vesirakennusinvestoinnit lisääntyvät yksityisessä sektorissa 5 %, julkisessa sektorissa 2 % ja kokonaisuudessaan 4 %. Yksityisten kone- ja laiteinvestointien arvioidaan supistuvan 3 %. Sen sijaan julkisessa sektorissa kone- ja laiteinvestointien arvioidaan lähinnä jäänmurtajahankintojen vuoksi ylittävän edellisvuotisen tason 30 %:lla. Kaiken kaikkiaan jää yksityisten ja julkisten kone- ja laiteinvestointien volyymi 1 %:n verran edellisvuotista pienemmäksi. Talonrakennusinvestoinnit näyttäisivät normaalin suhdannekäyttäytymisen mukaisesti kääntyvän nousuun kone- ja laiteinvestointeja aikaisemmin.

Talonrakennusinvestointeja koskevaa ennustetta tukee suurimmille rakennusyrityksille syyskuun puolen välin jälkeen osoitettu puhelintiedustelu, jonka perusteella näyttäisi siltä, että asuinrakennustoiminta olisi jo lähtenyt nousuun. Tämä koskisi nimenomaan aravatuotantoa. Sensijaan ei-aravatuotannon näkymät ovat edelleen heikot. Voimakkaimmat kasvuodotukset kohdistuivat kuitenkin tuotannolliseen rakennustoimintaan, jossa tarjouspyyntövaiheessa olevat suunnitelmat ovat selvästi lisääntyneet. Tuotannollisen rakennustoiminnan vilkastuminen ajoittunee tämän mukaan aikaisintaan vuoden vaihteen tienoille.

Kokonaisinvestointien vuoden 1968 lopulla alkaneen kasvun odotetaan vielä nopeutuvan vuoden 1969 alkupuolella. Investointien volyymin arvioidaan muodostuvan tällöin vuonna 1969 lähes 10 % edellisvuotista suuremmaksi. Yksityisessä sektorissa nousu on

12 % ja julkisessa sektorissa 1 1/2 %. Yksityisen sektorin investointikohteista talonrakennustoiminnan odotetaan olevan ekspansiovisin, sillä sen nousun on arvioitu muodostuvan 15 %:ksi. Kone- ja laiteinvestointien arvioidaan kasvavan 11 % edellisvuotisesta tasosta, kun taas maa- ja vesirakennusinvestointien kasvun arvioidaan jäävän 5 %:iin.

3. Kulutus

~~Käytettävissä olevien tietojen perusteella on~~ yksityisten kulutusmenojen volyyymi alkuvuonna ollut noin puoli prosenttia edellisen vuoden vastaavan ajan kulutusta alhaisempi. Vaikka kulutuksen volyymin arvioidaankin loppuvuonna kasvavan melko voimakkaasti, jää koko vuoden yksityinen kulutus volyymiltaan ~~ennusteen mukaan~~ viime vuoden tasolle. Tämä merkitsee sitä, ettei kulutusalttius muutu viimevuotisesta. Kun julkisen kulutuksen volyymin kasvuksi ennustetaan 3.5 %:a, päädytään kokonaiskulutuksen volyymin kasvuun vajaalla 1 %:lla. Yksityisen kulutuksen hintojen nousuksi arvioidaan 8.5 %, julkisen kulutuksen 10.5 % ja kokonaiskulutuksen 9 %.

Vuonna 1969 kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kasvavat ~~ennusteen mukaan~~ nimellisesti lähes 12 % ja reaalisesti 8 %. Kulutusalttiuden arvioidaan lähinnä tulojen kasvun voimistumisen vuoksi alenevan runsaat 3 %, jolloin yksityisen kulutuksen volyyymi kasvaisi noin 4.5 %:lla. Julkisen kulutuksen volyymin kasvuksi ennustetaan 3 %. Tällöin kokonaiskulutuksen volyymin kasvu olisi runsaat 4 %. Kulutushintojen arvioidaan niin yksityisen kuin julkisenkin kulutuksen osalta nousevan 3.5 %.

MP:
Investointien vaikutus

4. Kokonaistuotanto

Bruttokansantuotteen kausipuhdistettu volyyymi supistui kulu-
van vuoden ensimmäisellä neljänneksellä viime vuoden viimeiseen
neljännekseen verrattuna. Vaikka toisen neljänneksen tuotantoa
kuvaava kausitasoitettu volyyymi-indeksi oli jo lähes 3 % ensimmäi-
sen neljänneksen vastaavaa lukua korkeampi, jäi koko ensimmäisen
vuosipuoliskon tuotanto vuoden 1967 keskimääräiselle tasolle. Tuo-
tannon kasvun arvioidaan vuoden loppua kohti edelleen voimistuvan
niin, että koko vuoden tuotanto ylittäisi viime vuoden tason run-
saalla 2 %:lla. Tuotannon hidas kasvu johtuu ennen kaikkea siitä,
että talonrakennustoiminnan volyyymi jää arvion mukaan 10 % viime-
vuotista pienemmäksi.

Tyv. mielitt.
+ tuki maais
kale. toimi.
sattimallis
10% > 7%

Vuonna 1969 ennustetaan kokonaistuotannon kasvun edelleen jat-
kuvan ja bruttokansantuotteen volyymin nousevan keskimäärin 6 %
kuluvan vuoden tasoa korkeammaksi. Kasvu tulisi olemaan nopeinta
metsätaloudessa, jossa puu- ja paperiteollisuuden tuotannon lisäys
ja vuoden 1968 aikana pienentyneet varastot aiheuttavat noin 12
%:n tuotannon nousun. Myös talonrakennustoiminnan volyymin ennus-
tetaan kasvavan yli 10 %:lla.

Kokonaistuotannon kasvu jakaantuu vuosina 1968 ja 1969 ennus-
teen mukaan elinkeinoittain seuraavasti:

	Tuotannon volyymin muutos %	
	1968/1967	1969/1968
Maatalous, metsästys ja kalastus	3	0.5
Metsätalous	0	12
Teollisuus ja käsityö	4.5	7.5
Talonrakennustoiminta	-10 -8(9)	11
Maa- ja vesirakennustoiminta	3 (2)3	4
Liikenne	1 1.5-2	5
Kauppa, pankit, vakuutus	0.5	5
Julkinen toiminta	3 3.5	3.5
Muut palvelukset	3.5	4
<u>Bruttokansantuote</u>	<u>2.3 1.9</u>	<u>6.0 5.3-5.8</u>

5. Tuonti

Tavaratuonnin kausipuhdistettu volyyymi on devalvaation jälkeen heilahdellut tavallista voimakkaammin. Vuoden 1968 alkupuoliskon tuonnin volyyymi jäi runsaat 4 % edellisen vuoden keskimääräistä tasoa pienemmäksi. Tavaroiden ja palvelusten tuonnin ennustetaan kuitenkin kasvavan kuluvan vuoden loppupuolella kotimaisen taloudellisen aktiviteetin elpymisen myötä mutta jäävän vuonna 1968 yhteensä noin 1.5 % edellisvuotista pienemmäksi. Voimakkainta on tuonnin supistuminen kulutustavaroiden ryhmässä. Tuontihintojen ennustetaan nousevan 21 %.

Vuonna 1969 ennustetaan tuonnin kasvavan voimakkaasti lähinnä kotimaisen teollisuustuotannon elpymisen sekä varastoinvestointien kasvun vuoksi. Voimakkaimmin kasvaa investointitavaroiden tuonti. Tuontihintojen arvioidaan nousevan vuonna 1969 yhden prosentin verran.

Tuontiennusteet vuosille 1968 ja 1969 ovat ryhmittäin seuraavat:

	1968/1967				1969/1968			
	Volyymi	Hinta	Arvo	Milj. mk	Volyymi	Hinta	Arvo	Milj. mk
Raaka-aineet ja tuotantotarvikkeet	1.0	19.0	20.0	3 050	11.0 ^{12.0}	1.0	12.0	3 420
Poltto- ja voiteluaineet	10.0 ⁹	25.0	37.5	920	13.0 ^{10.0}	0.0	13.0	1 040
Investointitavarat	-5.0 ⁴	21.0	15.0	1 430	20.0 ^{25.0}	1.0	21.0	1 730
Kulutustavarat	-10.0	22.0	9.5	1 460	10.0 ⁷	1.5	11.5	1 630
- varsinaiset	-8.0 ¹⁰	23.0	13.0	1 260	10.0 ⁷	2.0	12.0	1 410
- henkilöautot	-22.0 ²⁷	17.0	-8.5	200	10.0	0.0	10.0	220
Koko tavaratuonti	-2.0 ^{2.5}	21.0 ^{20.0}	18.5 ^{17.0}	6 860 ⁷⁶⁰	13.0 ¹⁴	1.0 ¹⁰	14.0	7 820
Palvelusten tuonti	21.0	1 020	10.0	1 120
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	-1.5 ^{2.5}	21.0	19.0	7 880	12.5	1.0	13.5	8 940

x) lentok. 2 kpl (7-8 % -yäs.)

6. Hinnat ja palkat

Tiedossa olevien palkkasopimusten perusteella voidaan palkansaajien keskimääräisen ansiotason arvioida nousevan $9 \frac{1}{2}$ % vuonna 1968 edelliseen vuoteen verrattuna. Työpanoksen samalla kuitenkin aletessa nousee palkkasumma vähemmän eli noin 7 %. Palkkakustannukset tuotosyksikköä kohden nousevat tällöin noin 5 %. Kun otetaan lisäksi huomioon tuontihintojen arvioitu 21 %:n suuruinen nousu, saadaan kansantalouden kustannuspaineeksi runsaat 8 %. Vallitsevassa suhdannetilanteessa ei kysyntäpainetta ilmeisestikään esiinny, joten kansantuotteen hintatason voidaan otaksua nousevan lähes kustannuspaineen verran. Elinkustannusindeksin arvioidaan nousevan jonkin verran enemmän eli 9 %.

Vuoden 1969 kustannuskehityksen osalta on oletettu, että 16 pennin linjaa noudatetaan kaikilla aloilla, jolloin palkansaajien keskimääräisten tuntiansioiden voidaan arvioida nousevan $5 \frac{6}{2}$ % verrattuna vuoden 1968 keskimäärään. Työpanoksen määrän noustessa tuotannon volyymin kasvun seurauksena nousee myös palkkasumma 8 %:lla. Tuotosyksikköä kohden lasketut palkkakustannukset nousevat kuitenkin vain $1 \frac{1}{2}$ %, mikä yhdessä tuontihintojen 1 %:n suuruisesta noususta tehdyn ennusteen kanssa merkitsee kansantalouden kustannuspaineen nousua $1 \frac{1}{2}$ %:lla. Osa vuonna 1968 syntyneestä kustannuspaineesta saattaa kuitenkin purkautua vasta vuoden 1969 aikana, minkä yhdessä vuonna 1969 odotettavissa olevan liukumisen kanssa on arvioitu merkitsevän noin $1 \frac{1}{2}$ %:n suuruisesta hintojen noususta. Kaiken kaikkiaan voidaan kansantuotteen hintojen nousun arvioida olevan n. $(3 \frac{4}{2})$ %, mikä merkitsee nousun huomattavaa hidastumista kuluvaan vuoteen verrattuna.

Akt: 1969 kust.paine arvioitu + elink. ind: devale → '69

7. Huoltotase

Kokonaiskysynnän ja -tarjonnan komponenttien prosenttimuutokset vuosina 1968 ja 1969 esitetään seuraavassa yhteenvedossa puolen prosenttiyksikön tarkkuudella.

	Muutos, %					
	1968/1967			1969/1968		
	Määrä	Hinta	Arvo	Määrä	Hinta	Arvo
Bruttokansantuote mh	2.5	8.0	10.5	6.0	3.0	9.0
Tav. ja palv. tuonti	-1.5	21.0	19.0	12.5	1.0	13.5
Kokonaistarjonta	1.5	10.5	12.0	7.0	2.5	10.0
Tav. ja palv. vienti	11.0	16.5	29.5	9.5	0.0	9.5
Kiinteät br.invest.	-2.5	8.5	6.0	9.5	3.5	13.5
- yksityiset	-4.0	8.5	4.0	12.0	3.5	16.0
- julkiset	2.5	8.5	11.0	1.5	3.5	5.0
Kulutusmenot	0.5	9.0	9.5	4.0	3.5	8.0
- yksityiset	0.0	8.5	8.5	4.5	3.5	8.0
- julkiset	3.5	10.5	14.0	3.0	3.5	6.5
Varastoinv. muutos	-1.5	32.0
Kokonaiskysyntä	1.5	10.5	12.0	7.0	2.5	10.0

Residuaalinluontoinen varastoinvestointien muutos viittaa varastoinvestointien volyymin supistumiseen vuonna 1968. Sensijaan vuonna 1969 varastoinvestoinnit kasvaisivat huomattavasti, mikä on sopusoinnussa tuotannon voimakkaan kasvun ja rahoitustilanteen ennustetun kevenemisen kanssa.

Kysyntä- ja tarjontakomponenttien arvot vuonna 1967 sekä ennusteet vuosille 1968 ja 1969 esitetään seuraavassa asetelmassa:

	1967	1968	1969
		mmk	
Bruttokansantuote, mh	30 108	33 270	36 350
Tuonti	6 635	7 880	8 940
KOKONAISTARJONTA	36 743	41 150	45 290
Vienti	6 358	8 240	9 020
Kiinteät br.investoinnit	7 169	7 600	8 630
- yksityiset	5 563	5 800	6 730
- julkiset	1 606	1 800	1 900
Kulutukset	21 827	23 940	25 810
- yksityiset	17 086	18 540	20 020
- julkiset	4 741	5 400	5 790
Varastoinvestoinnit ja virhe	1 389	1 370	1 830
KOKONAISKYSYNTÄ	36 643	41 150	45 290

8. Työllisyys

-68 työllisyys
4,2 → 4,0 %
-69
3,6 %

Työttömyysaste on ollut kuluvan vuoden alkupuoliskolla suunnilleen sama kuin vuoden 1967 lopussa eli noin 4 %. Työvoiman kysyntä ei lisäännä välittömästi tuotannon kasvuvauhdin kohoamisen myötä, vaan kasvun nopeutumisen näkyy kuluvan vuoden loppuun mennessä lähinnä työllisen työvoiman käyttöasteen kohoamisena. Vaikka myös työvoiman tarjonta lisääntyy toistaiseksi hitaasti koska ns. marginaalityövoima siirtyy tarjonnan piiriin vasta työllisyysnäkyvien tultua selvästi paremmiksi, työllisyystilanteeseen ei ole odotettavissa näkyvää parannusta vielä kuluvan vuoden aikana. Keskimääräiseksi työttömyysprosentiksi koko vuoden 1968 osalta arvioidaan 4 %. Työttömyys keskittyy lähinnä teollisuuteen, talonrakennustoimintaan ja metsätalouteen.

Työllinen työvoima kasvaa vuonna 1969 hiukan enemmän kuin työvoiman tarjonta. Siitä huolimatta työttömien määrä pysyy korkeana vielä vuonna 1969 ja koko vuoden keskimääräiseksi työttömyysasteeksi arvioidaan runsaat 3 %.

IV. RAHATALOUDELLINEN KEHITYS

A. Maksutase

Ulkomaankauppaennusteen perusteella arvioidaan kauppataseen tasapainottuvan vuonna 1968. Palvelustaseen ylijäämän ennustetaan kasvavan 360 milj. markkaan lähinnä matkustus- ja kuljetustaseiden paranemisen vuoksi. Vaihtotase, jossa on otettu huomioon myös sijoitustulot ja -menot sekä tulonsiirrot, kääntyy toisella vuosipuoliskolla ylijäämäiseksi. Ylijäämän suuruus arvioidaan noin 90 milj. markaksi vuonna 1968. Vuonna 1969 ennustetaan kauppataseen vajaukseksi 270 milj. mk ja vaihtotaseen vajaukseksi 170 milj. mk.

Vuonna 1968 on pitkäaikaisten lainojen nostot arvioitu 1 100 milj. markaksi ja kuoletukset 700 milj. markaksi. Ottamalla huomioon myös pitkäaikaisten vientiluottojen 160 milj. markan nettokasvu, suorat investoinnit sekä IMF:n jo maksettu valmiusluoton lyhennys päädytään pitkäaikaisen pääoman ²⁶⁰ 120 milj. markan netto-
tuontiennusteeseen. Perustaseen ylijäämäksi muodostuu tällöin 120 milj. mk.

Lyhytaikaisen pääomataseen ennuste päättyy 450 milj. markan ylijäämään, jolloin yleistaseen ylijäämäksi tulee ⁷⁶⁰ 660 milj. mk. Kun valuuttapankkien ulkomaisten nettovelkojen ennustetaan lisääntyvän 100 milj. mk, kasvaisi Suomen Pankin kulta- ja valuuttavaran-
to ⁸¹⁰ 760 milj. mk vuonna 1968.

Vuonna 1969 on pitkäaikaisia lainoja arvioitu nostettavan 900 milj. mk ja kuoletettavan 600 milj. mk. Kaikkiaan ennustetaan pitkäaikaista pääomaa nettomääräisesti tuotavan 120 milj. mk, mikä sisältää olettamuksen IMF:n valmiusluoton lyhentämisestä 60 milj. markalla. Perustaseen vajeus muodostuisi näin ollen 50 milj. markaksi. Koska lyhytaikaista pääomaa arvioidaan vuonna 1969 tuota-

van nettomääräisesti 200 milj. mk, päättyy yleistase-ennuste 150 milj. markan ylijäämään, millä summalla myös Suomen Pankin kulta- ja valuuttavarannon arvioidaan kasvavan.

Maksutaseen pääomaerät vuonna 1967 sekä ennusteet vuosille 1968 ja 1969 on esitetty taulukkomuotoisina seuraavalla sivulla.

B. Rahamarkkinat

1. Suomen Pankki

Suomen Pankin nettotaseen pääryhmien muutokset tammi-heinäkuussa 1968 sekä kehitysennusteet vuosille 1968 ja 1969 ovat seuraavat

	Muutos, milj. mk		
	I-VII.1968	I-XII.1968 ^e	I-XII.1969 ^e
Nettosaatava ulkomailta	+904	+961	+210
Nettosaatava valtiolta	-441	-498	+ 71
Nettosaatava pankeilta	-399	-448	-241
Luotot yleisölle	- 79	+ 75	+ 80
Yhteensä	- 15	+ 90	+120
Setelistö	- 35	+ 70	+100
Oma pääoma	+ 20	+ 20	+ 20
Muut, netto	± 0	± 0	± 0
Yhteensä	- 15	+ 90	+120

Suomen Pankin valuuttavarannon kasvuksi vuonna 1968 on maksutase-ennusteessa saatu 760 milj. markkaa. Kun tähän lisätään ulkomaisten velkojen vähennyksenä valmiusluoton kuoletus 131 milj. mk sekä muiden pitkäaikaisten saatavien nettokasvu 70 milj. markalla, päädytään esitettyyn ennusteeseen 961 milj. mk. Ulkomainen nettosaatava kasvaisi näin ollen edelleen loppuvuoden aikana, joskin olennaisesti hitaammin kuin alkuvuonna. Osaksi kasvuvauhdin hidastuminen johtuu oletetusta itävaluuttasaldon supistumisesta. Netto-

MAKSUTASE¹ v. 1968 ja 1969 (milj. mk)

	1967	1968	I 1968	II 1968	1969	
KAUPPATASE	- 564	0	- 116	+ 116	- 270	
A. <u>VAIHTOTASE</u>	- 489	+ 90	- 59	+ 149	- 170	
	Saatavat	Velat	Netto	Netto	Netto	Netto
Pitkäaik. lainojen nostot		+ 710	+ 710	+ 100	+ 610	+ 490
"- kuoletukset		- 406	- 406	- 700	- 355	- 345
Pitkäaik. vientiluotot	- 33		- 33	- 160	- 73	- 87
Suorat investoinnit ym.			+ 13	+ 11	- 14	+ 25
IMF:n valmiusluotot		+ 200	+ 200	- 131	-	- 131
B. <u>PITKÄAIK. PÄÄOMATASE</u>			+ 484	+ 120	+ 168	- 48
PERUSTASE (A+B)			- 5	+ 210	+ 109	+ 101
			=====	=====		=====
Tuontiennakot ja -velat	- 30	- 82	- 112	+ 400	+ 358	+ 42
Vientisaatavat ja -ennakot	+ 14	- 70	- 56	+ 50	+ 47	+ 3
Talletukset	- 0	- 51	- 51		+ 40	
Valtio		- 24	- 24		+ 50	
Valuuttapankkien val.var.korj.erät ²	+ 81	- 34	+ 47		- 35	
SP:n val.var.korj. erät ²⁾	+ 24	- 2	+ 22		- 70	
Virheell. ja tunnistam. erät			+ 71		- 15	
C. <u>LYHYTAIK. PÄÄOMATASE</u>			- 103	+ 450	+ 375	+ 75
YLEISTASE (A+B+C)			- 108	+ 660	+ 484	+ 176
			=====	=====		=====
<u>VAL.PANKKIEN VAL.VAR.MUUTOS</u>	- 120	+ 144	+ 24	+ 100	+ 150	- 50
<u>SP:N KULTA- JA VAL.VAR.MUUTOS</u>	+ 83	+ 1	+ 84	- 760	- 634	- 126
Monetaari kulta			+ 2		- 2	
Vaihdeettavat valuutat			- 69	- 760	- 526	- 234
Sidotut valuutat			+ 51	+ 0	- 106	+ 106
Kultaosuus IMF:ssä			+ 100			
D. <u>KOKO KULTA- JA VAL.VAR.MUUTOS</u>			+ 108	- 660	- 484	- 126
			=====	=====		=====

1) Saatavat: Lisäys-, vähennys+; Velat: lisäys +, vähennys -.

2) Ulkom. obligaatiot, vekselit ja arvostuskorjaukset.

saatava valtiolta alenee edelleen, joskin sekin hitaammin kuin alkuvuonna. Nettosaatava pankeilta, joka on supistunut voimakkaasti vuoden seitsemän ensimmäisen kuukauden aikana, pienenisi edelleen jonkin verran loppuvuoden aikana. Suomen Pankin suorat luotot yleisölle ovat alkuvuonna jonkin verran supistuneet, mutta loppuvuoden aikana niiden arvioidaan kasvavan tuntuvasti suoritettujen erityisluottojärjestelyjen puitteissa. Liikkeessä olevan setelistön kasvu jää ennusteen mukaan vuonna 1968 noin 70 milj. markkaan.

Ulkomaisen nettosaatavan kasvun arvioidaan jäävän vuonna 1969 olennaisesti tämänvuotista pienemmäksi. Maksutase-ennusteen mukaisesti valuuttavarannon kasvu on 150 milj. mk ja valmiusluottoa kuoletetaan 60 milj. markalla. Ulkomaisen nettosaatavan lisäys olisi näin ollen 210 milj. mk. Nettosaatavan valtiolta on arvioidu kasvavan vientimaksutilin käytön vuoksi huolimatta valtion lainan 100 milj. markan lyhennyksestä. Nettosaatava pankeilta tulee laskelman mukaan ensi vuonnakin supistumaan, pankin suorien luottojen yleisölle oletetaan edelleen kasvavan. Liikkeessä olevan setelistön kasvuksi arvioidaan 100 milj. mk.

2. Pankit

Pankkien nettotaseen arvioidaan vuosina 1968-1969 kehittyvän seuraavasti verrattuna tämän vuoden tammi-heinäkuun kehitykseen:

	I-VII.1968	I-XII.1968 ^e	I-XII.1969 ^e
Luotot yleisölle	+ 370	+ 932	+1 439
Nettosaatava valtiolta	+ 64	+ 100	0
Muut, netto	- 186	± 0	± 0
Yhteensä	+ 248	+1 032	+1 439
Käteistalletukset	+ 167	+ 250	+ 150
Aikatalletukset	+ 389	+1 100	+1 500
Nettovelka Suomen Pan- kille	- 399	- 448	- 241
Nettovelka ulkomaille	+ 61	+ 100	0
Oma pääoma	+ 30	+ 30	+ 30
Yhteensä	+ 248	+1 032	+1 439

Pankkien luotot yleisölle kasvavat ennusteen mukaan vuonna 1968 noin 930 milj. markalla eli 7 %:lla. Tämä edellyttää luottokannan loppukeväästä alkaneen kasvun tuntuva voimistumista kohti vuoden vaihdetta. Pankkien nettosaatavaa valtiolta koskeva ennuste on valtiontalouden ennusteen mukainen. Pankkien muiden saatavien nettomäärän on oletettu pysyvän muuttumattomana vuoden aikana kertyneiden korkojen tultua vuoden lopussa siirretyiksi aikatalletustileille.

Käteistalletusten kasvuennuste vuodelle 1968 perustuu alkuvuonna tapahtuneeseen kasvun jatkumiseen, jota suoritettu vientimaksujen alentaminen on omiaan tukemaan. Aikatalletusten kasvuksi on arvioitu 1 100 milj. markkaa eli noin 10 %. Tämä merkitsee aikatalletusten kasvun jatkumista loppuvuonna keskimäärin samalla nopeudella, jolle se nousi keväällä. Pankkien ulkomaisen nettovelan kehitysarvio on maksutase-ennusteen mukainen.

Vuodelle 1969 esitetystä ennusteesta on pankkien luottokannan kasvuarvio noin 1 400 milj. mk eli 10 %. Tämä merkitsee luottokannan kasvun tasaantumista hiukan kuluvan vuoden loppukuukausien kasvua hitaammaksi. Käteistalletusten kasvun ennustetaan ensi

vuonna hidastuvan tämän vuoden poikkeuksellisen suureen kasvuun verrattuna. Aikatalletusten kasvun puolestaan ennustetaan edelleen hiukan voimistuvan noin 12 %:iin yleisön käytettävissä olevien reaalitulojen kasvun nopeutuessa ja hintojen nousun hidastuessa. Pankkien ulkomaisen nettovelan kehitys on otettu laskelmaan maksutase-ennusteen mukaisena.